

Пропозиції Національної академії наук України щодо концепції реформування наукової сфери (Вице-президент НАН України А. Загородній (Комітет з науки і освіти Верховної Ради України, 20 січня 2015 р.¹)

Метою реформування наукової сфери має бути підвищення ефективності наукових досліджень та створення умов для інтеграції в Європейський дослідницький простір.

Європейськими країнами визначено наступні складові ERA:

- ефективні національні інфраструктури, наявність відкритої конкуренції на національному рівні;
- міжнародна співпраця та наявність міжнародної конкуренції;
- відкритий ринок дослідників;
- доступ до джерел наукового знання та підтримка електронної інфраструктури.

¹ Докладніше про засідання робочої групи щодо напрацювання пропозицій до Концепції з реформування наукової сфери, яке відбулося 20 січня 2015 р. у Комітеті з питань науки і освіти: Шляхи розвитку української науки. – 2015. – № 1. – С. 55–56.

Щодо ролі Національної академії наук України

Організація і здійснення фундаментальних і прикладних досліджень з найважливіших проблем природничих, технічних і соціогуманітарних наук;

Координація та експертиза фундаментальних досліджень в Україні, забезпечення матеріально-технічної і фінансової підтримки досліджень, поліпшення кадрового забезпечення.

Національна академія наук України отримує базове бюджетне фінансування в обсягах, рівних приблизно фінансуванню 2014 р., до 50 % якого буде розподілятися на конкурсній основі (на сьогодні близько 30 %). Решту фінансування інститути отримують на конкурсній основі від вітчизняних та зарубіжних фондів

Щодо ролі Національної академії наук України

НАН України має залишатися цілісним комплексом, здатним забезпечити міждисциплінарний підхід до вирішення складних наукових та науково-технічних проблем, здійснювати науковий супровід галузей економіки та високотехнологічних виробництв.

Існуюча структура (президія, секції, відділення, інститути) дозволяє забезпечити об'єктивну оцінку ефективності діяльності наукових установ та розподілу фінансування. Жодна бюрократична структура не зможе ефективно виконувати такі функції.

НАН України довела свою працездатність і зберегла основний кадровий потенціал та матеріально-технічну базу в 90-ті роки. На сьогодні вона є

найефективнішою і по суті єдиною структурою в Україні, що з ряду напрямів сучасної науки продовжує утримувати світовий рівень наукових досліджень.

Науково-технічний супровід галузей економіки та високотехнологічних виробництв	
ЕНЕРГЕТИКА	<ul style="list-style-type: none"> - Програма НАН України "Науково-технічне, нормативне та інформаційне забезпечення створення гнучкої та адаптивної Об'єднаної енергетичної системи України" на 2013-2015 рр. - Науковий проект "Оцінка стратегій довгострокового розвитку енергетики та економічна політика оптимізації енергетичного балансу України" (2013-2015 рр.) - Програма НАН України "Водень в альтернативній енергетиці та новітніх технологіях" на 2011-2015 рр. - Конкурсні науково-технічні (інноваційні) проекти НАН України - Регіональні програми модернізації комунальної теплоенергетики
ЯДЕРНА ЕНЕРГЕТИКА	<ul style="list-style-type: none"> - Програма НАН України "Науково-технічний супровід розвитку ядерної енергетики та застосування радіаційних технологій у галузях економіки" на 2013-2015 рр. - Угода про науково-технічне співробітництво між НАН України та ДП НАЕК "Енергоатом" - Участь у роботі Науково-технічної ради Міненерговугілля та Колегії Держатомрегулювання
АВІА- та РАКЕТОБУДУВАННЯ	<ul style="list-style-type: none"> - Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2013-2017 роки - Генеральна угода про науково-технічне співробітництво між НАН України та ДП КБ "Південне" - Угода про співпрацю з ДП "Антонов"
МЕДИЦИНА	<ul style="list-style-type: none"> - Міжвідомча координаційна рада НАН України, НАМН України та МОЗ України з питань наукових розробок у галузі медицини та фармації - Програма НАН України "Сенсорні прилади для медико-екологічних та промислово-технологічних потреб: метрологічне забезпечення та дослідна експлуатація" 2013-2017 рр. - Державна цільова науково-технічна програма з розроблення новітніх технологій створення вітчизняних лікарських засобів для забезпечення охорони здоров'я людини та задоволення потреб ветеринарної медицини
АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС	<ul style="list-style-type: none"> - Мережа базових господарств для впровадження розробок Інституту фізіології рослин і генетики НАНУ - Конкурсні науково-технічні (інноваційні) проекти НАН України

Першочергові заходи щодо вдосконалення діяльності Національної академії наук України

1. Концентрація зусиль на виконанні оборонної тематики. Започаткування і реалізація відповідної цільової програми (розробка концепції і формування переліку проектів програми – лютий 2015).

2. Інвентаризація всіх установ та організацій дослідно-конструкторської та експериментально-виробничої бази з метою оптимізації мережі таких установ. Визначення переліку установ і організацій, що втратили фактичний зв'язок з академією і підлягають скороченню або ліквідації з поверненням нерухомого майна та земельних ділянок, на яких вони розташовані, державі (травень – червень 2015).

3. Розробка та прийняття нового положення про атестацію наукових установ НАН України. Розробка критеріїв оцінки діяльності наукових установ та віднесення їх до відповідних категорій на основі закритих експертних висновків (у тому числі від іноземних експертів) та об'єктивних показників їхньої діяльності (квітень – травень 2015).

4. Проведення атестації наукових установ з метою вдосконалення структури академії, реорганізації та скорочення кількості установ (жовтень – листопад 2015).

5. Вдосконалення процедури атестації науковців з використанням елементів незалежної зовнішньої експертизи (травень – червень 2015). Перехід на оплату праці за строковими контрактами (протягом 2015–2017 рр.).

6. Збільшення частини конкурсного (грантового) фінансування наукових робіт на основі закритої (у тому числі позавідомчої) експертизи до 50 % від фінансування НДР. Залучення фахівців з поза меж академії (у тому числі іноземних) для експертизи відомчої тематики (2015–2017 рр.).

7. Створення в НАН України структури зі сприяння комерціалізації інноваційних розробок і технологій (квітень 2015 р.).

8. Започаткування міжвідомчої програми з імпортозаміщення та освоєння критичних технологій (розробка концепції і формування переліку проектів – червень 2015).

9. Розширення практики виконання на базі відділень цільової підготовки НАН України при провідних університетах спільних науково-дослідних робіт з обов'язковим залученням до їхнього виконання молодих науковців, аспірантів та студентів (створення нових відділень – грудень 2015 р.).

10. Інформування суспільства про наукові досягнення та ефективність використання коштів в НАН України. Докорінне розширення присутності НАН України в мас-медіа та соціальних мережах (відкриття власних сторінок НАН України в соціальних мережах – лютий 2015 р.).

11. Долучення до інфраструктурних проектів Програми «Горизонт 2020», спрямованих на застосування міжнародної практики експертизи та оцінювання ефективності науково-дослідних робіт (підготовча робота розпочата) *(Загородній А. Пропозиції Національної академії наук України щодо концепції реформування наукової сфери / Презентації нової концепції ЗУ про науку та науково-технічну діяльність // Комітет з питань науки і освіти (<http://goo.gl/LMd3YI>)).*